

TUSSEN WOORD EN WERKELIJKHEID: HOE ‘VERBINDING’ DREIGT TE VERDAMPEN IN HET POLITIEWERK

Maartje van der Woude

Veel van de activiteiten die plaatsvinden binnen onze onderzoekslijn krijgen vorm binnen de PhD- en postdoc-onderzoeken. Echter, als *principal investigator* heb ik binnen de context van het NWA-project *Crafting Resilience* – en dus ook de onderzoekslijn waar ik verantwoordelijk voor ben – niet de luxe om eigen onderzoek uit te voeren. Dit betekent niet dat de inzichten en gedachten die binnen de onderzoekslijn centraal staan zich niet op een andere manier ‘vertalen’.

Zo diende zich de mogelijkheid aan om mij, in mijn hoedanigheid als lid van de Wetenschappelijke Adviesraad voor de Politie (hierna: WARP), te buigen over de vraag wat er binnen de context van het politiewerk wordt begrepen (of: zou moeten worden begrepen) onder het begrip ‘verbinding’. In onze zoektocht als adviesraad naar de duiding van dit begrip in het licht van het politiewerk en de reflectie op het begrip in relatie tot de realiteit van het politiewerk – gezien vanuit het perspectief van de politieambtenaar zelf en gezien vanuit het perspectief van de burger – werd al snel duidelijk dat we hier ook te maken hadden

met een knap staaltje ‘vaagtaal’.

In deze bijdrage zal ik de bevindingen van onze zoektocht, die uiteindelijk in december 2025 zijn gepubliceerd in het advies *De Blauwe Band – burgers en politie in verbinding*, uiteenzetten. Deze bijdrage is geschreven op persoonlijke titel.

Verbinding als kernbegrip voor de politie

Er zijn begrippen die zo diep in het veiligheidsdomein verankerd zitten dat ze bijna onaantastbaar lijken. *Verbinding* is er bij uitstek één van. Het woord duikt op in beleidsdocumenten, strategische agenda’s, leiderschapsprogramma’s en toekomstvisies.

Wat betekent verbinding nog wanneer het alles lijkt te kunnen omvatten – én daardoor steeds minder richting geeft?

Het klinkt warm en relationeel, bedoeld om de essentie van politiewerk te vangen: nabijheid, aanspreekbaarheid, samenwerking, menselijkheid. De politie moet de samenleving kennen en door haar gekend worden. Prachtige begrippen en frases, maar begrippen die inhoudelijk nader geduid moeten

Foto: Maria Heijndael.

worden om te begrijpen wat er nu wél en niet onder wordt verstaan.

Juist deze vanzelfsprekendheid maakt het begrip kwetsbaar. Want wat betekent verbinding nog wanneer het alles lijkt te kunnen omvatten – én daardoor steeds minder richting geeft? Wat blijft er over van een woord dat overal inzetbaar is maar nergens voldoende geconcretiseerd?

Uit ons onderzoek bleek al snel dat verbinding een begrip is dat zich door de decennia heen moeiteloos hecht aan nieuwe beleidslogica's binnen het politiedomein. Hierbij kan gedacht worden aan ideeën en beleid rondom wijkgericht werken, gebiedsgebonden zorg, *community policing*, contextgedreven werken en digitaal politiewerk. Elk van die benaderingen legde net andere accenten. Telkens kreeg het begrip verbinding een nieuwe invulling, zonder dat ooit precies werd vastgelegd wat de minimale voorwaarden zijn om het begrip in de praktijk gestalte te geven.

Dit is te begrijpen: zolang verbinding breed, abstract en positief blijft, roept het geen weerstand op. Maar precies daardoor dreigt het te vervluchtigen. Een begrip dat zo open is dat het door iedereen kan worden onderschreven, kan ongemerkt veranderen in een lege huls, een woord zonder richting, net op het moment dat politiewerk juist behoefte heeft aan helderheid, begrenzing en institutionele eerlijkheid.

Een veranderde wereld die vaagheid niet meer kan dragen

De huidige maatschappelijke context confronteert de politie met uitdagingen die de kwetsbaarheid van het begrip verbinding extra blootleggen. De hyperdiverse

samenleving is meerlagig en gefragmenteerd geworden. Burgers bewegen zich in gescheiden leefwerelden, beïnvloed door algoritmes, online bubbels en uiteenlopende normen. Incidenten die vroeger lokaal bleven, worden binnen minuten nationaal nieuws. Vertrouwen in instituties staat onder druk. De verwachtingen richting de politie lopen uiteen, variërend van daadkrachtig optreden tot empathische nabijheid tot roepen om meer afstand en het inbinden van bevoegdheden.

Men kan niet alles verbinden zonder onderscheid te verliezen

Juist in zo'n context moet duidelijk zijn wat verbonden politiewerk vereist. Maar de dagelijkse realiteit duwt in een andere richting. De politie worstelt met onderbezetting, een uitdijend takenpakket, een stijgend aantal meldingen, toegenomen agressie en een voortdurende nadruk op incidentgedreven operaties. In de reactie van de korpsleiding op ons advies (Korpschef, 2025) wordt dat ook expliciet onderkend: inzet op incidenten en grootschalige ordehandhaving 'vraagt veel van de politie in de basisteams' en zet de aanwezigheid en aanspreekbaarheid 'steevast onder druk'. Toch blijft de korpsreactie vasthouden aan een breed geformuleerde invulling van verbinding. Fysieke aanwezigheid is nabijheid, maar digitale interactie óók; menselijkheid is een relationele houding, maar kan volgens de brief eveneens worden ondersteund door technologie. De digitale wijkagent, 'gamen met de politie', online meldkanalen. Alles wordt onder het begrip verbinding geschaard. De korpsleiding benadrukt dat

Sies Kranen, Unsplash.

fysieke én digitale nabijheid ‘beide nodig’ zijn en elkaar kunnen versterken. Het is een herkenbare wens, maar precies daar wringt iets. Want wanneer verbinding in beleidsreacties steeds hybride wordt ingevuld, zonder duidelijke normatieve begrenzing, blijft onduidelijk welke vorm van nabijheid werkelijk cruciaal is voor vertrouwen en legitimiteit. Men kan niet alles verbinden zonder onderscheid te verliezen.

Verbinding als belofte zonder voorwaarden

Het advies is niet alleen gebaseerd op *deskresearch*, maar ook op een reeks aan gesprekken. In deze gesprekken met politiemensen, jongeren en professionals en experts die dagelijks met institutioneel wantrouwen te maken hebben of daar onderzoek naar doen, keert steeds dezelfde observatie terug: de verwachtingen rondom

verbinding zijn hoog, maar de voorwaarden om die waar te maken zijn laag. Verbinding kost tijd. Tijd om een wijk te leren kennen, om patronen te zien, om mensen te ontmoeten zonder direct doel. Tijd voor informele interacties, voor verbinding vóórdat er sprake is van conflict, crisis of strafrechtelijke interventie.

Maar tijd is precies wat politiewerk in de huidige samenleving en de huidige tijdsgeest vaak ontbeert. Een dag op een basisteam laat zien hoezeer politiemensen worden opgeslokt door meldingen, administratie en operationele druk. De norm van nabijheid blijft bestaan, maar de praktijk van nabijheid verdwijnt. Daardoor ontstaat een subtiele vorm van institutionele oneerlijkheid: van agenten wordt verwacht dat zij relationeel vakmanschap tonen, terwijl werkdruk en structuur hen

onvoldoende ruimte geven om dat relationele werk daadwerkelijk uit te voeren. De gevolgen hiervan zijn niet alleen organisatorisch, maar ook emotioneel en normatief. Politiemensen ervaren dat zij tekortschieten, terwijl ze in werkelijkheid structureel overvraagd worden. Burgers ervaren afstand, ook wanneer de intentie van politiemensen oprecht verbindend is. En beleidsmakers ervaren schijnbare consistentie, terwijl in de uitvoering een steeds dieper wordende kloof ontstaat tussen taal en praktijk.

Digitalisering: nieuwe mogelijkheden, nieuwe misverstanden

Digitalisering wordt vaak gepresenteerd als oplossing voor capaciteitsproblemen én als eigentijdse invulling van nabijheid. De korpsreactie wijst op de potentie van digitale tools om ‘nieuwe en meer contacten op te leveren’, en benadrukt dat digitale politiecontacten een kwaliteitsimpuls kunnen zijn voor het relationele werk.

Politiemensen ervaren dat zij tekortschieten, terwijl ze in werkelijkheid structureel overvraagd worden

Maar als WARP constateren wij dat digitalisering ook nieuwe vormen van vaagheid creëert. Wat betekent nabijheid wanneer zij deels wordt uitbesteed aan digitale interfaces? Wat betekent menselijkheid in interactie wanneer het contact zich verplaatst naar een platform? Wat betekent bereikbaarheid wanneer zij niet langer relationeel, maar functioneel wordt ingevuld? Zowel in de focusgroep die we hebben georganiseerd met jongeren en met professionals en

experts die werkzaam zijn op het terrein van anti-institutionele sentimenten kwam duidelijk naar voren dat juist het menselijke contact zo belangrijk – en misschien zelfs wel cruciaal – is voor het (bouwen aan) vertrouwen.

Deze inzichten sluiten aan bij de analyse van Jeanette van Dongen-Melman in Sociale Vraagstukken over wat er noodzakelijk is voor toegang tot ‘menswaardige zorg’. Van Dongen-Melman (2026) laat zien dat echte verbinding ontstaat in fysieke nabijheid, aandacht, tijd en continuïteit. Verbinding, schrijft zij, is iets wat het brein ervaart als veiligheid en erkenning – en precies dat kun je niet met een druk op de knop organiseren. In momenten van stress of kwetsbaarheid vallen mensen automatisch terug op diepere emotionele systemen, niet op digitale rationaliteit.

Wie dat inzicht toepast op het politiewerk, ziet onmiddellijk dat digitalisering verbinding kan ondersteunen, maar nooit kan vervangen. Politiewerk speelt zich voor een groot deel af in situaties waarin burgers emotioneel ontregeld zijn, bang, boos, onzeker, vernederd of wanhopig. Het is in die interacties dat verbinding betekenis krijgt. Dáár vormt zich vertrouwen of juist wantrouwen.

Een digitale wijkagent kan waarde toevoegen, maar geen rommelige buurtinteractie vervangen. Een videogesprek kan een dremmel verlagen, maar geen menselijk contact overbodig maken. Een app kan bereikbaarheid vergroten, maar geen nabijheid bieden. Digitale nabijheid is nabijheid in de metaforische zin; fysieke nabijheid is nabijheid in de letterlijke, relationele en normatieve zin. Het probleem is niet dat digitalisering

wordt omarmd, maar dat het begrip *verbinding* breed genoeg is geworden om digitale substituten als volwaardig te kunnen presenteren. Daardoor blijft verborgen welke vormen van nabijheid niet optioneel zijn voor politiewerk.

De blauwe band als poging tot heroriëntatie

In het advies wordt de metafoor van 'de blauwe band' geïntroduceerd in een poging om het begrip verbinding opnieuw richting te geven. Niet door meer vaagtaal toe te voegen, maar door een relationeel perspectief centraal te stellen: politiewerk staat of valt met de kwaliteit van de relaties waarin het is ingebed.

Dat vraagt niet om nóg meer strategische ambities, maar om structurele keuzes. Menselijkheid kan niet worden afgedwongen zonder tijd. Nabijheid kan niet worden verwacht zonder aanwezigheid. Legitimiteit kan niet worden geclaimd zonder representativiteit en responsiviteit. En professionele discretie kan niet worden versterkt zonder institutionele ruimte en steun.

Het advies breekt daarmee subtiel, maar duidelijk met de traditie waarin verbinding als een vanzelfsprekend ideaal wordt gepresenteerd. Het stelt dat verbonden politiewerk geen luxe of bijkomstigheid is, maar een fundament van de democratische rechtsstaat. Een politie die niet verbonden is, verliest haar legitimiteit; een politie die haar eigen menselijkheid niet kan inzetten, verliest haar werking.

Interessant is dat de korpsreactie die analyse volledig onderschrijft, maar, zoals gezegd, wel blijft vasthouden aan een brede invulling van verbinding. Wat ontbreekt in de reactie, is een expliciete erkenning

dat verbinden keuzes vergt. Dat nabijheid niet gratis is. Dat relationeel werk tijd kost, capaciteit vraagt en soms haaks staat op andere beleidsprioriteiten.

Een eerlijkere taal voor verbonden politiewerk

Als verbinding meer moet zijn dan een inspirerend begrip, is een eerlijkere taal nodig. Een taal die onderscheid maakt tussen relationele nabijheid en digitale bereikbaarheid, en die niet alleen beleidsmatige idealen benoemt, maar ook de institutionele randvoorwaarden die daarvoor vereist zijn. Zo'n taal begint bij het durven formuleren van grenzen. Het vraagt om helderheid over welke vormen van nabijheid essentieel zijn voor legitimiteit, en welke vormen door technologie weliswaar ondersteund kunnen worden, maar niet vervangen. Het vraagt ook om explicitering van wat relationeel vakmanschap werkelijk vergt: niet alleen de juiste houding, maar tijd, stabiliteit en ruimte om die houding in de praktijk te kunnen brengen. Daar hoort vervolgens een realistische inschatting bij van welke investeringen in opleiding, capaciteit en organisatorische structuur noodzakelijk zijn om dat mogelijk te maken, én van wat men binnen de huidige werkomstandigheden redelijkerwijs van politiemensen kan verwachten.

Menselijkheid kan niet worden afgedwongen zonder tijd. Nabijheid kan niet worden verwacht zonder aanwezigheid

Dit zijn geen gemakkelijke vragen, maar juist om die reden moeten ze gesteld worden. Zolang verbinding een woord blijft

Nancy Hughes, Unsplash.

dat alles kan betekenen, blijft het ook een woord dat zich te gemakkelijk loszingt van verantwoordelijkheden en noodzakelijke keuzes. In die zin biedt de analyse van Van Dongen-Melman een waardevolle les. Zij laat zien dat menselijkheid geen zachte, bijkomstige waarde is, maar een neurobiologische voorwaarde: verbinding ontstaat wanneer mensen zich veilig en erkend voelen. Wat geldt voor zorgvragers, geldt evenzeer voor burgers die politiecontact hebben. Verbinding vraagt ruimte. In het hoofd, in het werk, in het systeem. En precies die ruimte staat in het politiewerk structureel onder druk.

Slot: verbinding als relationele opdracht

Verbinding is geen beleidsjargon en geen wisselgeld in strategische taal. Het is een relationele opdracht, een democratische voorwaarde en een menselijke praktijk binnen het politiewerk. Juist daarom kan het begrip zich geen verdere vervaging veroorloven.

Wanneer verbinding te breed wordt om richting te geven, verliest het begrip zijn vermogen om politiewerk te structureren. Wanneer het woord belangrijker wordt dan de voorwaarden die het veronderstelt, ontstaat er een kloof tussen ambitie en realiteit. Maar wanneer verbinding opnieuw wordt verankerd in belichaamde nabijheid, in relationeel vakmanschap en in concrete institutionele keuzes, kan het zijn betekenis terugwinnen. Dan wordt het geen slogan, maar een werkwoord. Geen wens, maar een opdracht. Geen abstractie, maar een praktijk.

De uitdaging is om woorden niet langer te gebruiken als masker, maar als venster. Niet om te verhullen wat ontbreekt, maar om zichtbaar te maken wat nodig is. Verbinding vraagt niet om méér taal, maar om moedige taal. Taal die precies benoemt wat er nodig is om de blauwe band niet alleen te beschrijven, maar te leven.